

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อพลเมืองของประเทศมีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามที่ต้องการแล้ว การพัฒนาประเทศ ก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว ดังนั้น คนไทยจึงควรตระหนักถึง ความสำคัญของการศึกษาที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา เป็น กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝน การอบรม การสืบทอดทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัย เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลและพัฒนา ประเทศชาติไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย มีความสำคัญ และมีความหมาย เพราะเป็นการปูพื้นฐานชีวิตทั้งมวลให้แก่เด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อที่จะให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของสังคมในอนาคต ในวันข้างหน้า การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยนี้ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการ ของเด็กให้เกิดขึ้นอย่างมีระบบตามวุฒิภาวะหากเด็กได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้อง เหมาะสมและ สอดคล้องกับวุฒิภาวะแล้ว ย่อมจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่าเด็กจะสามารถเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นที่ต้องการ ของสังคม และก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการได้อย่างมั่นคง

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สังคม มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขได้นั้น จะต้องเริ่มที่การศึกษาความพร้อมทางด้านสังคมของบุคคลที่อยู่ในสังคมในด้านต่าง ๆ ให้

เข้าใจ การที่จะศึกษาความพร้อมทางด้านสังคมให้ได้และมีประสิทธิภาพนั้น ต้องเริ่มปลูกฝัง และให้ความรู้ในทางที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน เพราะสามารถสร้าง ลักษณะนิสัย และวิถีชีวิตที่ดีแก่เด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2550 : 724 - 725) การศึกษาระดับปฐมวัย จัดเป็นการศึกษาระดับที่สำคัญระดับหนึ่งซึ่งผู้จัดการศึกษาตลอดจน ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน หรือผู้ดูแลเด็กซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการ ปลูกฝังลักษณะนิสัยให้กับเด็กในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมและนำเด็ก ไป พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะการจัดประสบการณ์ ทางด้านสังคม ซึ่ง Bloom. (1964 : 215) กล่าวว่า ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ด้านสังคม กับเด็กในช่วงปฐมวัย มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเราเป็นอย่างมาก เด็กที่มีปัญหาด้านสังคม ตั้งแต่ระดับปฐมวัย มักจะไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อน และยังนำไปสู่ปัญหาการอยู่ร่วมกันกับ ผู้อื่น ในสังคม Bar – Tal. (2002 : 274 - 275) ได้กล่าวถึง รูปแบบของการพัฒนาความพร้อม ด้านสังคมของเด็กที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนซึ่งได้แก่ การร่วมมือในกลุ่มเพื่อน ความ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา การพึ่งพาอาศัยกัน การไม่เห็นแก่ตัว ความผูกพัน มีความเป็นเพื่อน ซึ่งถ้าเด็กขาดสิ่งทีกล่าวมา ก็จะทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิถีชีวิตของคนไทยแบบ ดั้งเดิมกำลังเสื่อมหาย ความอบอุ่นความมีน้ำใจ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเริ่มลดน้อยลงเสื่อม ถอลงไป การรับเอาวัฒนธรรมค่านิยมตะวันตก และความเจริญทางด้านวัตถุเกิดขึ้นอย่าง รวดเร็ว จนทำให้เกิดปัญหาซับซ้อนมากมายในสังคม เพราะสังคมต่างมองและยอมรับว่า ค่านิยมเหล่านี้จะนำตัวเองไปสู่ความทันสมัย ความเจริญรุ่งเรืองเท่าเทียมกับอารยประเทศได้ จนทำให้สังคมกลายเป็นสังคมที่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเกิดความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น จนทำให้ลืมน ไปได้ว่าแท้ที่จริงแล้วสิ่งที่สังคมควรให้ความสำคัญและไม่ควรละเลยก็คือการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข การช่วยเหลือแบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกันในสังคม ดังนั้น ในการพัฒนาบุคคล ให้เป็นพลเมืองที่ดี สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาคือ ความพร้อมด้านสังคมซึ่งควรได้รับการปลูกฝัง เป็นอย่างยิ่ง (ทิตติลา พิไลกุล. 2551 : 1)

การพัฒนาความพร้อมด้านสังคมของเด็กนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่บุคคลใน สังคมต้องเรียนรู้ เพื่อการปรับตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความพร้อม ด้านสังคมของเด็กปฐมวัย เริ่มต้นจากการปฏิสัมพันธ์แรกเริ่มระหว่างทารกกับแม่ด้วยสายใย ความผูกพันซึ่งจะพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดพึ่งพาอาศัยแม่มาสู่การแยกจากแม่เป็นตัวของ

ตัวเองและสามารถพึ่งตนเองอันนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นรอบข้างและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคม แบบแผนพัฒนาการด้านสังคมของเด็กทุกคนจะคล้ายคลึงกัน แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงอาจแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความแตกต่างส่วนบุคคลและความแตกต่างระหว่างบุคคลตามวัยของเด็ก (กรณี คุรุรัตน์. 2549 : 24) ความพร้อมด้านสังคมเป็นพัฒนาการของความสามารถแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้ พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลคนนั้นผู้ที่มีการพัฒนาการด้านสังคมจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง กระบวนการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเริ่มต้นจากบรรยากาศของการเลี้ยงดู การชี้แนะของพ่อแม่ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2551 : 127)

ในปีการศึกษาที่ผ่านมาฉันพบว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านไร่พวยมิตรภาพที่ 18 มีพัฒนาการด้านสังคมอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนและผู้วิจัยได้สังเกตจากการจัดกิจกรรมพบว่า เด็กยังไม่รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ไม่สามารถเจรจาสนทนา คบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนได้ขาดความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือและแบ่งปัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลย เขต 2. 2552 : 7)

ผู้วิจัยซึ่งรับผิดชอบงานวิชาการและสอนระดับปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้มองเห็นว่าการพัฒนาความพร้อมด้านสังคมมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทย ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความพร้อม ความสามารถ ในด้านความร่วมมือ การช่วยเหลือแบ่งปัน ความเห็นอกเห็นใจได้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตจริงของเด็ก โดยยึดประสบการณ์สำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาความพร้อมด้านสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อพัฒนาให้เด็กได้มีความพร้อมที่จะเรียน และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ให้สามารถที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่าใด

2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อพัฒนาความพร้อมด้านสังคมสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีค่าเท่าใด

3. พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กต่อการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเล่นของเด็กไทยส่งเสริมความพร้อมด้านสังคมสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของความพร้อมด้านสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กต่อการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กระดับปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านไร่พวยมิตรภาพที่ 18 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 21 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทย
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมด้านสังคม ประกอบด้วย ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อพัฒนาความพร้อมด้านสังคมสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งเนื้อหาที่นำมาสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยประกอบด้วย 1) เรื่อง ลิงชิงหลัก 2) เรื่อง เสือข้ามห้วย 3) เรื่อง งูกินหาง 4) เรื่อง เก้าอี้คนตรี 5) เรื่อง เดินกะลา 6) เรื่อง ม้าก้านกล้วย 7) เรื่อง ข้าวหลามตัด 8) เรื่อง วังเปี้ยว 9) เรื่อง กระโดดเชือก 10) เรื่อง ตีจับ 11) เรื่อง ปีกดาหากัน 12) เรื่อง มอญ

ข้อ 13) เรื่องริ้วข้าวสาร 14) เรื่องปูขาก และ 15) เรื่องซั๊กกะเย่อ และความพร้อมด้านสังคมประกอบด้วยความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน

4. สถานที่วิจัย

โรงเรียนบ้านไร่พวยมิตรภาพ ที่ 18 ตำบลตาตั่ว อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

5. ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความพร้อมด้านสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแต่ละคนแสดงออกมาในรูปแบบของตัวเองเป็นเรื่องของส่วนบุคคล ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลอื่น ๆ ในสังคมรอบข้างของตนเอง โดยจำแนกความพร้อมด้านสังคม ได้ดังนี้

1.1 ความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น การปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่น ร่วมจัดเตรียมอุปกรณ์ (ร่วมมือกับครู) ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ใฝ่หาสุขภาพในขณะที่เล่น เล่นร่วมกับเพื่อน จนจบกิจกรรม

1.2 ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากสีหน้า ท่าทาง และคำพูด เช่น กล่าวคำยกย่องชมเชย ปลอบโยนโดยการสัมผัส ประบมือแสดงความยินดี มีความเกรงใจ (ไม่รบกวนขัดขวาง) ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

1.3 การช่วยเหลือและแบ่งปัน หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตเด็กที่แสดงพฤติกรรมออกที่ชัดเจน เช่น พูดอธิบายวิธีการเล่นให้ผู้อื่นเข้าใจ ชวนผู้อื่นมาเล่นด้วยกัน ดูแลเพื่อนที่ได้รับบาดเจ็บขณะในการเล่น ช่วยหยิบยื่นอุปกรณ์ในการเล่นให้เพื่อน ช่วยเก็บอุปกรณ์การเล่นเมื่อสิ้นสุดการเล่น

2. กิจกรรมการละเล่นของเด็กไทย หมายถึง การละเล่นที่ไม่จำกัดจำนวนผู้เล่น เป็นการละเล่นที่ไม่เน้นอุปกรณ์ ไม่มีกติกาซับซ้อน เป็นการละเล่นเพื่อออกกำลังกายเป็นส่วนใหญ่ ช่วยพัฒนาความพร้อมเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะความพร้อมด้านสังคมด้าน ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจและการช่วยเหลือและแบ่งปัน ถ้าเด็กได้รับการแนะนำและส่งเสริมทักษะในการละเล่นของเด็กไทยอย่างถูกต้องแล้ว จะทำให้เด็กเกิดทักษะในการที่จะเล่นร่วมกันเป็นเพื่อนกับหมู่คณะ เกิดความรัก ความสามัคคี

ในกลุ่มเพื่อน เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินมีจิตใจร่าเริงเบิกบาน และช่วยพัฒนาความพร้อมด้านสังคมให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมการละเล่น ถึงชิงหลัก เสือข้ามห้วย งูกินหาง เก้าอี้คนตรี เดินกะลา ม้าก้านกล้วย ข้าวหลามตัด วึ่งเปี้ยว กระ โคนเชือก ตีจับ ปิดตาหากัน มอญซ่อนผ้า วีรย์ข้าวสาร ปูชาเกและ ชักกะเย่อ

3. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรม หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาว่ากิจกรรมการละเล่นของเด็กไทยเพื่อพัฒนาความพร้อมด้านสังคม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้แล้วแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจความสามารถ ซึ่งเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ประกอบด้วย

80 ตัวแรก (E₁) หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของเด็กทุกคน ที่ได้จากการวัดด้วยแบบประเมินผลการพัฒนา ระหว่างจัดประสบการณ์กิจกรรมการละเล่นของเด็กไทย เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านสังคม ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง (E₂) หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของเด็กทุกคน ที่ได้จากการวัดด้วยแบบประเมินความพร้อมด้านสังคมหลังจัดประสบการณ์กิจกรรมการละเล่นของเด็กไทย ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

4. ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าของความพร้อมด้านสังคมต่อการจัดกิจกรรมการละเล่นของเด็กไทยสำหรับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2

5. พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กต่อกิจกรรมการละเล่นของเด็กไทย หมายถึง การแสดงออกที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการละเล่นของเด็กไทยในด้าน ความร่วมมือ ความเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือและแบ่งปัน การวางแผนในการร่วมกันกับเพื่อน มีความกระตือรือร้นในการเล่น การร่วมมือกัน การเล่นภายในกลุ่ม รู้จักการรอคอยตามลำดับก่อน และหลังการเป็นผู้นำ ผู้ตามรู้จักแก้ปัญหาในการเล่นได้ถูกต้องตามกติกา เล่นร่วมกับเพื่อนด้วยความสนุกสนาน เด็กมีความรักและมีความสามัคคีกันมากขึ้น ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ได้เรียบร้อย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้กิจกรรมการละเล่นของเด็กไทยที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ได้แนวทางในการพัฒนาความพร้อมด้านสังคม โดยใช้กิจกรรมการละเล่นของเด็กไทย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่สูงขึ้น

3. ได้ทราบพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กและพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมด้านสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยและพัฒนาทักษะอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY